

TÜRKİYE’DE ÇOCUK GELİŞİMİ ALANINDAKİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Neriman ARAL¹ Ezgi FINDIK TANRIBUYURDU² Aybüke YURTERİ TİRYAKİ,
Mehmet SAĞLAM⁴ Burçin AYSU⁵

^{1,2,3,4,5} Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara. Türkiye

Özet

Bu çalışmada Türkiye’de çocuk gelişimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi, yapılan çalışmaların yapıldığı yıl, üniversite, enstitü, bölüm, çalışmanın türü, çalışılan yaş grubu ve araştırmanın konusunun belirlenmesi ve alanda yapılacak çalışmalarla ilgili önerilerin sunulması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmaya 1970 yılından bu yana Türkiye’de yapılmış ve Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi internet sitesi ve üniversitelerin kütüphanelerinden ulaşılabilen Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Çocuk Gelişimi ve Sağlığı Ana Bilim Dalı, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı ve Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı’nda yapılmış lisansüstü tezler dahil edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre 1970 yılından bu yana yapılan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans tezi, çalışılan alanın okul öncesi eğitim ve tezlerin çalışma grubunun ise okul öncesi dönem çocukları olduğu belirlenmiştir. Ayrıca tezlerde en az çalışılan çalışma grubunun bebeklik dönemi, çalışma konusunun ise bebeklik döneminde gelişim ve anne-baba eğitimi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk gelişimi, Lisansüstü, Tez

* Bu çalışma “24-26 Nisan 2014 tarihinde I. Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi(EJER) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

GRADUATE THESIS INVESTIGATION OF THE CHILD DEVELOPMENT IN TURKEY

Abstract

The aim of this study is to analyze the theses and dissertations on child development in Turkey from the perspectives as; the year of the study, university, institute, department, type of the study, participants’ age group, identifying the subject of the study, and suggestions for future studies in this field. With this aim the theses and dissertations indexed in Council of Higher Education Thesis Center and university libraries since 1970 in the fields of; Department of Child Development; Department of Child Development and Education; Department of Child Development and Health; Department of Child Development and Home Management Education; and Department of Home Economics (Child Development and Education) were selected. The findings of the study revealed that since 1970 most of the theses were MA theses, the most widely studied field was preschool education, and the most frequent research group was preschool children. Moreover the results showed that the least studied research group was infants; and the least studied research subject was development in infancy period and parent education.

Key Words: Child development, Graduate, Thesis

GİRİŞ

Bireylerin sağlıklı kişilik geliştirmeleri, yeteneklerini etkili biçimde kullanabilmeleri ve toplumda üretken bir birey olabilmeleri çocukluk yıllarında kazanılan deneyimlere bağlıdır. Çocuk bu deneyimleri çevreyle iletişim kurarak, aktif denemelerle çevreyi keşfederek ve çeşitli eğitim ortamlarından yararlanarak kazanır. Bu nedenle çocukluk yılları insan hayatının temelini oluşturur. Bu dönemdeki yaşantılar çocukların gelecekte hayata bakış açısını önemli ölçüde etkiler. Erken yıllardaki eğitim çocukların ileriki yaşlardaki değişik öğrenme becerilerinin gelişimine olumlu yönde katkı sağlar. Çocukların içinde buldukları gelişim dönemlerinin, bu dönemlerdeki özelliklerinin ve gelişimin her alanında (zihinsel, dil, motor, sosyal, duygusal) geçerli olan temel ilkelerin bilinmesi çocuğun sağlıklı gelişimini destekleyecektir. Bunlardan dolayı çocuğun gelişiminde önemli rol oynayan aile ve toplumun gelişim konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda çocuğun eğitimi açısından çocuk gelişimini bilmek de çok önemlidir. Çocuk gelişimi hakkında bilgi sahibi olma, etkili bir öğrenme ortamının oluşturulması bakımından da gereklidir (Aral ve Baran, 2011; Boyd ve Bee, 2009; Charlesworth, 2004; Gander ve Gardiner, 1993; Trawick-Smith, 2010). Çocuk gelişimi; 0-18 yaşlar arasındaki normal gelişim gösteren, özel eğitim gereksinimi olan, korunmaya muhtaç, çalışan, mülteci, suçlu çocuklar ile hastanede yatan çocukların bilişsel, dil, motor, sosyal-duygusal gelişimlerini, ilişki-iletişim kurma ve özbakım becerilerini, tüm gelişim ve beceri alanlarını destekleme konusunda çocuğa, aileye, eğitimciye ve topluma hizmet sunmaktır. Çocuk gelişimciler çocukların farklı alanlarındaki gelişimlerini değerlendirme, izleme, gelişimsel özelliklerine uygun programlar hazırlama ve çevre düzenlemesi yapma, ailelere çocuk gelişimi alanında hizmet veren kişilere, kurum ve kuruluşlara alanla ilgili danışmanlık verme ve işbirliği yapma, toplumu bu konularda bilinçlendirme ve çocuk-aile ile ilgili tüm disiplinlerle koordinasyon kurma görevlerini yürütmektedir.

Çocuk gelişimi ve eğitime büyük etkisi olan Froebel (1782–1852), anaokulu kavramını ilk ortaya atan kişidir (Gargiulo ve Kilgo, 2004). Çocuklara yönelik eğitim programları ve yöntemleri üzerinde çalışmış, 1800’lü yılların başında Almanya’da ilk anaokulunu kurmuştur. Ancak, düşünceleri zamana göre fazla yenilikçi olduğu için dünyada pek çok uygulamaları yasaklanmıştır. Bununla birlikte John Dewey (1859-1952), Maria Montessori (1870-1952), Jean Piaget (1896-1980) ve LevVygotsky (1896-1934) gibi kuramcılarının çalışmaları çocuk gelişimi ile ilgili çalışmalara yön vermiştir. Son elli yılda büyük ilerlemeler kaydeden çocuk gelişimi alanındaki bu ilerlemenin kökeni Arnold Gesell, MyrtleMcGraw ve Jean Piaget gibi araştırmacıların farklı disiplinlerdeki sistematik çalışmaları ile 1930’lara dayanmaktadır. Tarihsel olarak çocuk gelişimi alanını iki soru motive etmiştir. Bunlardan birincisi gelişimin kökeninin ne olduğu, ikincisi ise değişim problemidir. Bu sebeple doğum öncesi ve sonrasında değişime etki nedenleri ortaya koyabilmek için uzun süreli sistematik çalışmalar yapılmıştır (Hopkins, 2005). Yapılan bu çalışmalar öncelikli olarak yetişkinlere, çocuğun gelişimi hakkındaki bilgileri vermeyi amaç edinmiştir (Anonymous, 2014). Gelişim üzerine yapılan çalışmalar insanoğlunun gebelikten yetişkinliğe, yaşlanmasından ölümüne kadar nasıl değiştiğini anlamaya yardımcı olmaktadır. Çocuk gelişimi alanı çocukların ve gençlerin devamlı, birikimli ve artan oranda fiziksel, bilişsel, sosyal-duygusal gelişimlerini tanımlamaya ve açıklamaya çalışır (McDewitt ve Ormrod, 2007).

Çocuk gelişimi alanı ile ilgili çalışmaların Türkiye’de kurulması 1960’lı yıllara dayandığı görülmektedir. Üniversiteler bünyesinde çocuk gelişimi bilim dalının ilk olarak 1968 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu bünyesinde “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi” adıyla kurulmuş, 1972 yılında yüksek okulun doğrudan Hacettepe Üniversitesi rektörlüğüne bağlanmasıyla Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümü olarak eğitim öğretimini sürdürmüştür, 1972-1973 eğitim-öğretim yılında lisansüstü eğitim vermeye başlamıştır. Daha sonra çocuk gelişimi bilim dalı Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu bünyesinde 1982 yılında açılan çocuk gelişimi anabilim dalı, 2003 yılında bölüm olarak Ev Ekonomisi Yüksekokulunda ve 2008 yılından bu yana ise Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde faaliyetlerini sürdürmektedir. Çocuk gelişiminin üniversitelerde yapılması hızlı bir şekilde devam etmektedir (Anonim, 2013; Anonim, 2014).

Bu görevleri yerine getirirken geniş bir alanda çalışan ve çocuklarla ilgili birçok konuda çocuğa, aileye, eğitimciler ve topluma önemli bir hizmet sunan çocuk gelişimi alanında yapılan araştırmaların incelenmesi daha sonra yapılacak çalışmalara yol göstermesi açısından önemli görülmektedir. Türkiye'de çocuk gelişimi alanında yapılan araştırmaların incelendiği bir çalışma olmakla birlikte çocuk gelişiminin önemli alanları arasında yer alan drama, eğitim gibi alanlarda yapılan çalışmaların incelendiği araştırmalar bulunmaktadır (Haktanır ve Aktar, 2001; Bertan ve ark., 2009; Karadağ, 2009; Can Yaşar ve Aral, 2001). Haktanır ve Aktar (2001) yaptıkları çalışmada çocuk gelişimi alanı ile ilgili dergi ve kongre kitaplarındaki 0-14 yaş aralığında normal gelişim gösteren çocuklarla yapılmış araştırmaları incelemişler ve çalışmaları yıllara, araştırma modeline ve alanlarına göre dağılımlarını analiz etmişlerdir. Çalışma sonucunda incelenen araştırmaların toplumsal ve klinik araştırmalar alanlarında daha fazla yoğunlaştığı; bu alanlar dışında psikomotor, bilişsel, duygusal, ahlak, okul öncesi, ilköğretim alanları ve diğer alanlarda yapıldığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda da görüldüğü gibi çocuk gelişimine yönelik Türkiye'de yapılan tezlerle ilgili bir inceleme çalışmasının olmadığı belirlenmiştir. Bu bağlamda lisansüstü boyutta 1970'lerden bu yana çocuk gelişimi alanında birçok tezin yapıldığı düşünüldüğünde bu tezlerin ayrıntılı olarak incelenmesi ve önerilerin sunulması alana katkı boyutunda önemli görülmektedir. Çocuk gelişiminin amaçları da dikkate alınarak bu çalışmada, lisansüstü tezlerin incelenmesi, yapılan çalışmaların yapıldığı yıl, üniversite, enstitü, bölüm, çalışmanın türü, çalışılan yaş grubu ve araştırmanın konusunun belirlenmesi ve alanda yapılacak çalışmalarla ilgili önerilerin sunulması amaçlanmıştır ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Türkiye'de 1970 yılından bu yana yapılan lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelere göre dağılımları nedir?
- Türkiye'de 1970 yılından bu yana yapılan lisansüstü tezlerin yapıldığı enstitülere göre dağılımları nedir?
- Türkiye'de 1970 yılından bu yana yapılan lisansüstü tezlerin yapıldığı anabilim dallarına göre dağılımları nedir?
- Türkiye'de 1970 yılından bu yana yapılan lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımları nedir?
- Türkiye'de 1970 yılından bu yana yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımları nedir?
- Türkiye'de 1970 yılından bu yana yapılan lisansüstü tezlerin çalışma alanlarına göre dağılımları nedir?
- Türkiye'de 1970 yılından bu yana yapılan lisansüstü tezlerin çalışılan yaş grubuna göre dağılımları nedir?
- Türkiye'de 1970 yılından bu yana yapılan lisansüstü tezlerin tam metnine ulaşım durumu nedir?

YÖNTEM

Çalışmada nicel perspektif benimsenmiş ve betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplama yöntemi olarak epistemolojik doküman analizi kullanılmıştır (Karadağ, 2009).

Çalışma Grubu

Çalışmaya 1970 yılından bu yana Türkiye'de yapılmış ve Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi internet sitesi ve üniversitelerin kütüphanelerinden ulaşılabilen lisansüstü tezler dahil edilmiştir. Bu kapsamda Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Çocuk Gelişimi ve Sağlığı Ana Bilim Dalı, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı ve Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı'nda 1970-2013 yılları arasında Türkiye'deki üniversitelerde yapılmış özet ve tam metinlerine ulaşılan tüm lisansüstü tezler bilgisayar

ortamına kodlanarak aktarılmıştır. Söz konusu anabilim dallarının çalışmada dahil edilme kriteri olarak belirlenmesinde 1970 yılından bu yana çocuk gelişimi çalışmalarının yürütüldüğü anabilim dallarının belirlenmesi ile karar verilmiştir. Taramalar sonucunda elektronik ortama aktarılan ve analiz edilen çalışmaların sayısı ve yıllara göre dağılımları Çizelge 2.1’de verilmiştir.

Çizelge 2.1. Çalışma grubuna dahil edilen tezlerin yıllara göre dağılımı

Çalışmaların Yapıldığı Yıllar	f	%
1980 ve öncesi	15	3,08
1981-1990	12	2,46
1991-2000	132	27,10
2001-2007	170	34,91
2008 ve sonrası	158	32,44
Toplam	487	100,00

Veri Toplama Süreci

Çalışmada veri toplama süreci araştırmacılar tarafından yürütülmüştür. Çalışma grubunda belirtilen yıl aralıklarına ilişkin taramalar Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Çocuk Gelişimi ve Sağlığı Ana Bilim Dalı, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı ve Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı olmak üzere belirlenen anabilim dallarında yapılmıştır.

Çalışmada güvenilirliği arttırmak amacıyla, taramalar araştırmacılar tarafından eş zamanlı olarak yürütülmüş ve elektronik ortama aktarılmasında araştırmacılar arasında tutarlılığın sağlanması amacıyla araştırma sorularına paralel olarak kodlar belirlenmiştir. Tezlere ilişkin ulaşılmak istenen bilgiler bu kodlar aracılığıyla ortak bir veri dosyasına kaydedilmiştir (Creswell, 2007; Merriam, 2009) .

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu araştırma, Türkiye’de Çocuk Gelişimi Alanındaki Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi amaçlanmıştır. Örnekleme dahil edilen toplam 487 lisansüstü çalışmaya ait veriler aşağıda çizelgeler halinde verilmiştir.

Çizelge 3.1. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Üniversiteye İlişkin Dağılımlar

Çalışmaların Yapıldığı Üniversite	f	%
Ankara Üniversitesi	73	14,99
Gazi Üniversitesi	150	30,80
Hacettepe Üniversitesi	174	35,73
Selçuk Üniversitesi	90	18,48
Toplam	487	100,00

Çizelge 3.1 incelendiğinde çocuk gelişimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin çoğunluğunun %35,73’ünün Hacettepe Üniversitesi’nde, %30,80’inin Gazi Üniversitesi’nde, %18,48’inin Selçuk Üniversitesi’nde ve %14,99’inin Üniversitesi’nde yapıldığı saptanmıştır. Veriler incelendiğinde alanda yapılan lisansüstü çalışmaların en fazla Hacettepe Üniversitesi’nde yapıldığı tespit edilmiş ve bu noktada Türkiye’de çocuk gelişimi alanının ilk kurulduğu üniversite olma özelliğine sahip olmasının ve bu güne kadar alandaki faaliyetlerini devam ettirmesinin bu noktada etkili olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında çocuk gelişimi alanı sonradan oluşturulmasına rağmen Gazi Üniversitesi’nin de yapılan lisansüstü tezlerde önemli bir sayıya ulaşmış olduğu belirlenmiştir. Bertan ve arkadaşları (2009) tarafından 2000-2007 yılları arasında çocuk gelişimi alanında yapılan çalışmaların % 23,4 ile en fazla Ankara ilinde yapılmış olduğu belirlenmiştir. Can Yaşar ve Aral (2001) tarafından yapılan Türkiye’de Okul Öncesinde Drama Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi çalışmasında

lisansüstü tezlerin üniversiteler arası dağılımında ilk iki sırayı sırası ile Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nin aldığı saptanmıştır.

Çizelge 3.2. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Enstitüye İlişkin Dağılımlar

Çalışmaların Yapıldığı Enstitü	f	%
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	129	26,49
Fen Bilimleri Enstitüsü	77	15,81
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	189	38,81
Sosyal Bilimler Enstitüsü	92	18,89
Toplam	487	100,00

Çizelge 3.2 incelendiğinde yapılmış olan lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak (%38,81) Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde yapıldığı, ayrıca%26,49'unun Eğitim Bilimleri Enstitüsü, %18,89'unun Sosyal Bilimler Enstitüsü ve %15,81'inin ise Fen Bilimleri Enstitüsü'nde yapıldığı belirlenmiştir. Çocuk Gelişimi alanının üniversite içindeki akademik yapılanmada başlangıçtan itibaren genelde Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yapılanmış olmasının bu sonuçlarda etkili olduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra zaman içinde çocuk gelişimi alanının farklı enstitüler içinde yer alabildiği, özellikle Ev Ekonomisi Anabilim Dalı içinde yapılan bölümlerin bulunması, çocuk gelişimi alanı için uzak gibi görünen Fen Bilimleri Enstitüsü'nde önemli sayıda lisansüstü çalışmanın ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 3.3. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Anabilim Dallarna İlişkin Dağılımları

Çalışmaların Yapıldığı Anabilim Dalı	f	%
Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı	61	12,53
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı	116	23,82
Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı	140	28,75
Ev Ekonomisi Anabilim Dalı	170	34,91
Toplam	487	100,00

Çizelge 3.3 incelendiğinde farklı anabilim dalı isimlerinin olduğu dikkati çekmektedir. Lisansüstü tezlerin %34,91'inin Ev Ekonomisi Anabilim Dalı, %28,75'ininÇocuk Gelişimi Anabilim Dalı, %23,82'sinin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı ve %12,53'ünün ise Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı'nda bünyesinde yapıldığı belirlenmiştir. Çocuk gelişimi alanının farklı üniversitelerde farklı isimler adı altında yapılanmasının bu sonuçta etkili olduğu ayrıca Hacettepe ve Ankara Üniversitesi Çocuk Gelişimi bölümlerinin uzun yıllar Ev Ekonomisi Anabilim Dalı bünyesinde yer almasının da bu sonuçlar üzerinde belirleyici olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 3.4. Lisansüstü Tezlerin Türlerine İlişkin Dağılımları

Çalışmaların Türü	f	%
Yüksek Lisans Tezi	354	%72,69
Doktora Tezi	133	%27,31
Toplam	487	100,00

Çizelge 3.4 incelendiğinde mevcut tezlerin çoğunu (%72,69) yüksek lisans tezlerinin oluşturduğu görülmektedir. Türkiye'de genel olarak yüksek lisans eğitimi aldıktan sonra doktora eğitime devam etme oranının düşük olduğu dikkate alındığında bu sonucun beklenen bir durum olduğu değerlendirilmiştir. Bertan ve arkadaşları (2009) tarafından 2000-2007 yılları arasında çocuk gelişimi alanı ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi ile yapılan çalışmaların % 62,3'ünün yüksek lisans tezi, % 11,4'ünün ise doktora tezi olduğu belirlenmiştir. Can Yaşar ve Aral (2011) tarafından yapılan

Türkiye’de Okul Öncesinde Drama Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi çalışmasında lisansüstü tezlerin %82,5’inin yüksek lisans tezi, %17,5’inin ise doktora tezi olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3.5. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Yıllara İlişkin Dağılımları

Çalışmaların Yapıldığı Yıllar	f	%
1980 ve öncesi	15	3,08
1981-1990	12	2,46
1991-2000	132	27,10
2001-2007	170	34,91
2008 ve sonrası	158	32,44
Toplam	487	100,00

Çizelge 3.5 incelendiğinde en fazla lisansüstü çalışmanın %34,91 ile 2001-2007 yılları arasında yapıldığı buna yakın bir oranda(%32,44) çalışmanın 2008 yılı ve sonrasında yapıldığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışmaların %3,08’inin 1980 yılı ve öncesinde, %2,46’sının ise 1981-1990 yılları arasında yapıldığı belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde çocuk gelişimi alanında yapılan çalışmaların 2000 yılı sonrasında yoğunlaştığı, bu noktada Türkiye’de lisans eğitimi alan insan sayısının artması ile lisansüstü eğitime daha fazla yönelim olmasının sonuçlarla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca 1980 yılı ve öncesinde yapılan çalışma sayısının 1981-1990 yılları arasında yapılan çalışmalardan fazla olmasının, YÖK Tez sistemine sağlıklı veri girişi yapılmaması ve yapılan bütün çalışmaların YÖK Tez sisteminde yer almaması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Haktanır ve Aktar (2001) tarafından çocuk gelişimi alanı ile ilgili dergi ve kongre kitaplarındaki 0-14 yaş aralığında normal gelişim gösteren çocuklarla yapılmış araştırmaların %14’ünün 1980 yılı ve öncesinde yapılırken % 51’inin 1990 ve 2000 yılları arasında yapıldığı belirlenmiştir. 2000-2007 yılları arasında çocuk gelişimi alanında yapılan çalışmaların 2004 yılında yoğunlaştığı ifade edilmektedir(Bertan ve ark, 2009).

Çizelge 3.6. Lisansüstü Tezlerin Çalışma Alanlarına Göre Dağılımları

Çalışma Alanı	f	%
Gelişim	254	52,16
Eğitim	233	47.84
Toplam	487	100,00

Çizelge 3.6 incelendiğinde yapılan çalışmaların %52,16’sının gelişim ve %47.84’ünün eğitim alanında yapıldığı saptanmıştır. Eğitim alanı kendi içinde ayrıldığı alt alanlar ise Çizelge 3.7’de verilmiştir.

Çizelge 3.7. Eğitim Alanında Yapılan Çalışmaların Alt Alanlara Göre Dağılımları

Eğitim Alanı Alt Alanı	f	%
Okul Öncesi Eğitim	154	66.09
Özel Eğitim	60	27.75
Anne Baba Eğitimi	19	8.15
Toplam	233	100,00

Çizelge 3.7’de görüldüğü gibi eğitim alanında yapılan çalışmaların büyük bölümü Okul Öncesi Eğitimi alanında(%66.09) yapılmıştır. Bunu özel eğitim alanında yapılan çalışmaların izlediği (%27.75) ve %8.15’lik bir oranın ise anne-baba eğitimi konusunda yapıldığı görülmektedir. Türkiye’de 2000-2007 yılları arasında erken çocukluk dönemi ile ilgili çalışmaların kapsadığı yaşlara göre dağılımının incelendiği çalışmada en çok çalışmanın (%44,1) beş-altı yaş grubundaki çocuklarla

yapıldığı belirlenmiştir (Bertan ve ark., 2009). Yapılan çalışmaların neredeyse üçte ikisinin okul öncesi alanında yapılmış olması çocuk gelişimi alanında okul öncesi eğitim konusuna yoğun bir ilgi olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca özel eğitim alanında da önemli sayıda çalışma yapılmış olması çocuk gelişimi alanının normal gelişim gösteren çocukların yanında normal gelişimden sapma gösteren çocuklarla da ilgileniyor olması ile ilişkilendirilmiştir. Bunlara ek olarak anne-baba eğitimi konusunda çok az çalışma yapıldığı tespit edilmiş ve bu durumun önemli bir eksiklik olduğu değerlendirilmiştir. Bertan ve arkadaşları (2009), tarafından yapılan çalışmada bilimsel amaçlı yayın yapan üniversitelerin % 78 ile erken çocukluk gelişimi alanında en fazla ulaşılabilir yayın yaptığı görülmüştür.

Çizelge 3.8. Lisansüstü Tezlerde Çalışılan Yaş Gruplarına İlişkin Dağılımlar

Çalışmaların Yapıldığı Yaş Grubu	f	%
Bebeklik dönemi	8	1,64
Okul öncesi dönem	153	31,42
İlkokul	84	17,25
Ortaokul	50	10,27
Lise ve üniversite	10	2,05
Anne-babalar	54	11,09
Öğretmenler	62	12,73
Diğer	66	13,55
Toplam	487	100,00

Çizelge 3.8 incelendiğinde en çok okul öncesi dönem çocukları (%31,42) ile çalışma yapıldığı saptanırken, bebeklik döneminde yok denecek kadar az(%1,64) çalışma yapıldığı, bunların dışında ilkokul dönemi çocukları(%17,25), ortaokul dönemi çocukları(%10,27), anne-babalar(%11,09) ve öğretmenler(%12,73) ile yapılan çalışmaların bir birine yakın oranda olduğu belirlenirken, bunun yanında aynı tez içinde farklı yaş grupları ile yapılan çalışmalarında (%13,55) bulunduğu belirlenmiştir. Sonuçlar ele alındığında okul öncesi dönem olan 3-6 yaş dönemine yoğun bir ilgi olup diğer yaş grupları arasında dengeli bir dağılım varken bebeklik döneminde çok az çalışma yapılmış olması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Bu nokta bebekli dönemi çocukları ile çalışma yapmanın zorluğu, ebeveyn katılımının sağlanamaması, etik sorunlar gibi konuların bebeklik döneminde yeterince çalışma yapılamamasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 3.9. Lisansüstü Tezlerde Tam Metne Ulaşılma Durumuna İlişkin Dağılımlar

Tam Metne Ulaşılma Durumu	f	%
Tam Metnine Ulaşılan	363	%74,54
Tam Metnine Ulaşılmayan	124	%25,46
Toplam	487	100,00

Çizelge 3.9 incelendiğinde yapılan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun (%74,54) tam metnin erişime açık olduğu ancak lisansüstü çalışmaların %25,46'sının yazarı tarafından kısıtlandığı için tam metin olarak okuyucuya açık olmadığı belirlenmiş ve bu durum bilimsel çalışmaların daha fazla kişiye ulaşması ve yeni yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.10. Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Hangi Üniversitede Yapıldığına İlişkin Dağılımlar

Üniversite adı /Yıl	1980 ve öncesi	1981-1990	1991-2000	2001-2007	2008 ve sonrası	Toplam	%
Ankara Üniversitesi	0	1	16	36	20	73	%14,99
Gazi Üniversitesi	0	5	15	72	58	150	%30,80
Hacettepe Üniversitesi	15	6	97	41	15	174	%35,73
Selçuk Üniversitesi	0	0	4	21	65	90	%18,48
Toplam	15	12	132	170	158	487	100
%	(%3,08)	(%2,46)	(%27,10)	(%34,91)	(%32,44)	(%100)	%100,0

Çizelge 3.10 incelendiğinde Ankara Üniversitesi bünyesinde 1991 yılı öncesinde yalnızca bir lisansüstü çalışma yapıldığı, 1981 öncesinde 15 çalışma yapıldığı belirlenirken 1981-1990 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi bünyesinde 6 lisansüstü çalışma yapıldığı belirlenmiş ve bu nokta YÖK Tez sistemine lisansüstü çalışmaların kayıt edilmesi noktasında ciddi bir veri kaybı yaşandığı anlaşılmıştır. Hacettepe Üniversitesi'nde yapılan çalışmaların 1991-2000 yılları arasında yoğunlaşırken günümüze yaklaşırken bu sayının giderek azalması dikkat çekici bulunurken, Selçuk Üniversitesi'nde yapılan çalışmaların Hacettepe Üniversitesi'ndeki verilerin tem tersi yönde bir artış gösterdiği belirlenmiş ve özellikle 2000 yılı sonrasında Selçuk Üniversitesi'nin alanda önemli bir ihtiyaca cevap verdiği belirlenmiştir. Gazi Üniversitesi'nde 2000 yılı ile birlikte yapılan lisansüstü çalışmalarda Hacettepe ve Selçuk Üniversitelerine benzer biçimde ciddi bir sıçrama gözlenirken aynı artışın Ankara Üniversitesi'nde görülmemesi bugün Ankara Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü'nün yakın zamana kadar Ev Ekonomisi Anabilim Dalı bünyesinde yer alması ile ilişkilendirilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Örnekleme dahil edilen 487 lisansüstü çalışma incelendiğinde çoğunluğunun Hacettepe Üniversitesi'nde yapıldığı, enstitü bazında değerlendirildiğinde ağırlıklı olarak Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde yapıldığı ve çalışmaların 2000 yılı sonrasında yoğunlaştığı belirlenmiştir. Çocuk gelişimi alanının farklı üniversitelerde farklı isimler adı altında yapılması nedeniyle farklı anabilim dalı isimlerinin olduğu görülmüştür. Bunun yanında çalışmaların yarıdan fazlasının Çocuk Gelişimi ve Eğitimi konusunda yapılmış olduğu saptanmıştır. Ayrıca 3-6 yaş dönemine yoğun bir ilgi varken bebeklik döneminde çok az çalışmanın yapılmış olduğu dikkati çekmektedir. Çalışmaların büyük çoğunluğunun tam metni erişime açık bulunmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şunlar önerilebilir. Sınırlı çalışma yapılan bebeklik dönemi, hasta çocuklar ve anne-baba eğitime ilişkin yapılacak olan araştırmaların çocuk gelişimi alanına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu anlamda bebeklik dönemi, anne baba eğitimi ve öğretmen eğitimi alanındaki çalışmalar arttırılabilir. YÖK ulusal tez merkezine online olarak yapılan kayıtlarda çalışmalara ilişkin tüm bilgilerin tam ve doğru olarak girilmesi önerilebilir. Farklı anabilim dalları ve çalışma konularına yönelik başka tarama çalışmalarının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Anonim, 2013. Merkezi Yerleştirme İle Öğrenci Alan Yükseköğretim Lisans Programları. <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2013/OSYS/Tablo4.pdf> (Erişim Tarihi: 19.04.2014).
- Anonim, 2014. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü Tarihçesi. <http://www.cge.hacettepe.edu.tr/tarihce.shtml> (Erişim Tarihi: 19.04.2014).
- Anonymous, 2014. <http://humboldt.edu/cdblog/questionoftheweek/> (Erişim Tarihi: 09.06.2014).
- Aral, N. ve Baran, G. 2011. *Çocuk Gelişimi*. Ankara: Ya-Pa Yayınları.

- Bertan, M., Haznedaroğlu, D., Koln, P., Yurdakök, K. ve Doğan Güçiz, B. 2009. Ülkemizde erken çocukluk gelişimine ilişkin yapılan çalışmaların derlenmesi (2000-2007). *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 52, 1-8.
- Bilgin, N. 2006. *Sosyal bilimlerde içerik analizi -Teknikler ve örnek çalışmalar-*.Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Boyd, D. ve Bee, H. 2009. *Çocuk Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Can Yaşar, M. ve Aral, N. 2001. Türkiye’de Okul Öncesinde Drama Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 70 – 90.
- Charlesworth, R. 2004. *Understanding Child Development: For Adults who Work with Young Children*. Michigan: Thomson/Delmar Learning.
- Creswell, J. W. 2007. *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. 1993. *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Ankara: İmge Yayınları.
- Gargiulo, R. ve Kilgo, J. 2004. *Young children with special needs: An introduction to early childhood special education*. New York: Thomson/Delmar Learning.
- Haktanır, G., ve Artar, M., 2001. “Türkiye’de Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Araştırmalarına Toplu Bakış”. III. Ulusal Çocuk Kültürü, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları No:9, s:135-162.
- Hopkins, B. 2005. *The Cambridge Encyclopedia of Child Development*. New York: Cambridge University Press.
- Karadağ, E. 2009. Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik açıdan incelemesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 75-87.
- McDewitt, T. ve Ormrod, J. E., 2007. *Child Development and Education*. New Jersey: Pearson Education.
- Merriam, S. 2009. *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

